

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузь знань 07 Управління та адміністрування
освітній ступінь бакалавр

Розробник: Зоря Світлана, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, к.е.н, доцент

Полтава 2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Фінанси страхових організацій
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Контактні дані розробників, які залучені до виконання	Викладач: Зоря Світлана, к.е.н., доцент Контакти: 12 каб. (деканат факультету обліку та фінансів, 2-й поверх) e-mail: svitlana.zoria@pdaa.edu.ua тел: +380993370500 сторінка викладача: https://cutt.ly/rOv4lc5
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітньо-професійна програма	072 Фінанси, банківська справа та страхування Фінанси, банківська справа та страхування
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Фінанси, Страхування

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: засвоєння основних теоретичних положень та набуття практичних навичок щодо організації фінансів страховика з огляду на специфіку страхової діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо фінансових основ діяльності страхових компаній, кругообігу грошових коштів, основ тарифних розрахунків, порядку формування й розміщення страхових резервів страховика, аналізу складу та структури фінансових ресурсів, доходів, витрат та фінансових результатів діяльності страховика, порядку оподаткування, здійснення оцінки фінансового стану, фінансової надійності та платоспроможності страховика з метою ідентифікації ключових напрямів підвищення їх фінансової стійкості та ефективності функціонування.

Компетентності:

загальні:

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові):

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

Програмні результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів

господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

Програма та структура навчальної дисципліни:

Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації.

Тема 2. Грошові надходження страховиків.

Тема 3. Сутність, склад, порядок формування та розміщення страхових резервів.

Тема 4. Доходи, витрати та фінансові результати страховика.

Тема 5. Оподаткування страхових організацій.

Тема 6. Оцінка фінансового стану страховика.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма навчання 072ФБСС бд 2022[1](стн)			
	усього	у тому числі		
л		п	с. р.	
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	24	4	4	16
Тема 2. Грошові надходження страховиків	24	4	4	16
Тема 3. Сутність, склад, порядок формування та розміщення страхових резервів	26	4	6	16
Тема 4. Доходи, витрати та фінансові результати страховика	26	4	4	18
Тема 5. Оподаткування страхових організацій	24	2	4	18
Тема 6. Оцінка фінансового стану страховика	26	4	6	16
у. т. ч. індивідуальне завдання (контрольна робота)	-	-	-	-
Усього годин	150	22	28	100

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання (денна форма навчання)

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти						Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи		розв'язання тестів	контрольна робота	
			підготовка рефератів	виконання домашніх завдань			
ПР04	18	-	4	9	9	10	50
ПР05	-	18	4	9	9	10	50
Разом	18	18	8	18	18	20	100

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим та навчальним планом – залік.

Схема нарахування балів з навчальної дисциплін

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом	
	опитування	виконання вправна практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи		розв'язання тестів		контрольна робота ³
			підготовка рефератів ¹	виконання домашніх завдань ²			
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	3	3	8	18	3	20	9
Тема 2. Грошові надходження страховиків	3	3			9		
Тема 3. Сутність, склад, порядок формування та розміщення страхових резервів	3	3			9		
Тема 4. Доходи, витрати та фінансові результати страховика	3	3			9		
Тема 5. Оподаткування страхових організацій	3	3			9		
Тема 6. Оцінка фінансового стану страховика	3	3			9		
Підготовка рефератів	-	-	8	-	-	-	8
Виконання домашніх завдань	-	-	-	18	-	-	18
Контрольна робота	-	-	-	-	-	20	20
Разом	18	18	8	18	18	20	100

¹протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують один реферат (максимум 8 балів) з тем що відносяться до навчальної дисципліни, при цьому бали виставляються окремою позицією;

²протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують домашні завдання по кожній темі навчальної дисципліни (за кожну тему отримуючи максимум 3 бали) при цьому бали виставляються сумарно (максимум 18 балів) окремою позицією;

³протягом вивчення навчальної дисципліни передбачено написання однієї контрольної роботи (максимум 20 балів), при цьому бали виставляються окремою позицією

Трудовіткість:

Загальна кількість годин: 150 год

Кількість кредитів: 5

Форма семестрового контролю: залік.

Політика навчальної дисципліни:

Вимоги до учасників навчального процесу:

- відвідування навчальних занять;
- систематична та старанна навчальна робота;
- своєчасне виконання завдань;
- відвідування консультацій у випадку необхідності роз'яснення навчального матеріалу, відсутності на заняттях;
- дотримання принципів академічної доброчесності.

Застереження:

- небажане спізнення на навчальне заняття;
- небажане користування телефоном, планшетом під час заняття, за винятком випадків, коли це потрібно з навчальною метою.

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти

Форма контролю	Бали	Критерії оцінювання
Опитування	0-3	<p>3 бали – здобувач вищої освіти отримує за усну відповідь у випадку надання повної та чіткої відповіді, що свідчить про високий рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, а також вмінь визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>2 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку надання неповної чи не точної відповіді, що свідчить про достатній рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, а також вмінь визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує у випадку допущення суттєвих помилок у відповідях, володінні тільки загальним понятійним апаратом в межах тематики навчальної дисципліни, що свідчить про низький рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування;</p> <p>0 балів – у випадку неможливості здобувача вищої освіти надати відповіді на питання, що свідчить про відсутність знань та не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання в межах зазначеної дисципліни.</p>
Виконання вправ на практичних заняттях	0-3	<p>3 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного виконання практичних завдань, належного їх оформлення, що свідчить про високий рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, розраховувати фінансові показники їх</p>

		<p>діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>2 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку виявлення незначних методичних помилок при виконанні та оформленні практичних завдань, що свідчить про достатній рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує у випадку наявності значної кількості методичних помилок при виконанні та оформленні практичних завдань, що свідчить про низький рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію;</p> <p>0 балів – у випадку неможливості здобувача вищої освіти виконати практичні завдання, що свідчить про відсутність знань та здібностей застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання та інтерпретації практичних завдань, та не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання в межах зазначеної дисципліни.</p>
Підготовка рефератів	0-8	<p><i>Здобувач вищої освіти має змогу протягом семестру написати одну реферативну роботу, що оцінюється наступним чином:</i></p> <p>7-8 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку коли робота відповідає всім критеріям щодо змісту та оформлення і здобувач вищої освіти здійснив її захист шляхом відповіді на окремі питання викладача в межах тематики обраного дослідження, що свідчить про високий рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування;</p> <p>4-6 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку позитивного захисту реферативної роботи, в якій присутні незначні недоліки в оформленні, що свідчить про достатній рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування;</p> <p>1-3 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку захисту роботи зі значними недоліками в оформленні чи змісті, відсутності відповідей на додаткові питання по темі реферату, що вказує на низький рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування;</p> <p>0 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності реферативної роботи чи повної невідповідності реферативної роботи вимогам щодо оформлення та змісту відповідно до одержаного завдання та не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання.</p>
Виконання домашніх завдань	0-3	<p>3 бали – здобувач вищої освіти отримує за кожен тему (із шести) у випадку правильного виконання завдань та належного їх оформлення, що свідчить про високий рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових</p>

		<p>організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також навиків визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>2 бали – здобувач вищої освіти отримує за кожен пункт (із шести) у випадку незначних помилок при виконанні домашніх завдань, що свідчить про достатній рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також навиків визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує за кожен пункт (із шести) у випадку допущенні суттєвих помилок чи фрагментарному відображенні матеріалу при виконанні домашніх завдань, що свідчить про низький рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій;</p> <p>0 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належно оформлених домашніх завдань, що свідчить про відсутність знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування та не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання.</p>
Тести	0-3	<p>3 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного вирішення більше ніж 90 % тестів, що свідчить про високий рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, а також вміння визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>2 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного вирішення тестів на рівні від 60-89 % від загальної кількості тестів, що свідчить про достатній рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, а також вміння визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного вирішення тестів на рівні від 30-59 % від загальної кількості тестів, що свідчить про низький рівень знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, а також вміння визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p>

		<p>0 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності правильних відповідей, чи наявності правильних відповідей, що не перевищує 29 % від загальної кількості тестів, що свідчить про відсутність знань та розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій й не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання в межах зазначеної дисципліни.</p>
Контрольна робота	0-20	<p><i>Підсумкова контрольна робота включає 5 питань, із них 4 запитань теоретичного характеру та 1 задача. Кожне питання (в т. ч і задача), оцінюється у 4 бали.</i></p> <p><i>Теоретичне питання:</i></p> <p>4 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку надання повної та чіткої відповіді на теоретичне питання, що свідчить про високий рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також навиків визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>2-3 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку надання неповної чи не точної відповіді, що свідчить про достатній рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також навиків визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує у випадку допущення суттєвих помилок у відповідях, володінні тільки загальним понятійним апаратом в межах тематики навчальної дисципліни, що свідчить про низький рівень знань і розуміння теоретичних основ фінансів страхових організацій з урахуванням особливостей їх функціонування, володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій;</p> <p>0 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності відповіді (правильної) на теоретичне питання, що засвідчує факт незасвоєння теоретичного матеріалу що стосується основ фінансів страхових організацій.</p> <p><i>Задача:</i></p> <p>4 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного виконання задачі, належного її оформлення, що свідчить про високий рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p>

	<p>2-3 бали – здобувач вищої освіти отримує у випадку виявлення незначних методичних помилок при виконанні та оформленні задачі, що свідчить про достатній рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій, вміння розраховувати фінансові показники їх діяльності та інтерпретувати отриману інформацію, обґрунтовувати фінансові рішення, а також визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні страхових організацій з урахуванням вимог чинного законодавства та світового досвіду;</p> <p>1 бал – здобувач вищої освіти отримує у випадку наявності значної кількості методичних помилок при виконанні та оформленні задачі, що свідчить про низький рівень володіння методичним інструментарієм діагностики фінансів страхових організацій;</p> <p>0 балів – здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належним чином розв’язаної оформленої задачі, що свідчить про відсутність знань та здібностей застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання та інтерпретації практичних завдань, та не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання.</p>
--	--

Шкала оцінювання ЄКТС та 2-бальна шкала

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за 2-бальною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	зараховано
74 – 81	C	
64 – 73	D	зараховано
60 – 63	E	
35 – 59	FX	не зараховано
1 – 34	F	

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентація.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2019. 198 с.
2. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. : КНЕУ, 2007. 328 с.
3. Говорушко Т. А., Стецюк В. М., Толстенко О. Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія. Національний університет харчових технологій К. : НУХТ, 2012. 376 с.
4. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
5. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.
6. Про страхування : Закон України від 07 бер. 1996 р., № 85 /96 / Відомості

Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

7. Світлична О. С., Сташкевич Н. М. Управління фінансами страхових організацій : навч. пос. Одеса : Атлант, 2015. 258 с.

Допоміжні:

1. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М. Страховий менеджмент : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2018. 215 с.

2. Білоус Н.М. Корпоративні стратегії управління стійкістю страхових компаній : монографія. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 234 с.

3. Бомба І. І. Управління безпековою діяльністю страхових компаній в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів, 2020. 20 с.

4. Господарський Кодекс України / Відомості Верховної ради України від 16 січ. 2003 р., № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

5. Зоря О.П., Зоря С. П., Галінська Т. С. Взаємодія страхових компаній та банків як перспективний напрям фінансового посередництва на грошовому ринку. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. – Спецвипуск. Полтава : ПДАА. 2013. С. 131–136.

6. Зоря С. П. Особливості конкуренції на страховому ринку України. *Актуальні проблеми економіки*. № 4 (178). 2016. С. 274–279.

7. Зоря С. П. Перестраховання як ключова складова стабільного функціонування страхового ринку. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 1 (12). Полтава : ПДАА. 2016. С. 180 – 186.

8. Зоря С. П., В. Д. Чумак, Мисник Т. Г. Особливості функціонування страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6783>.

9. Зоря С. П., Малахова Н. П. Формування фінансових результатів діяльності страховика. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, 1 грудня 2017 р. Полтава, 2017. С. 56–58.

10. Про господарські товариства : Закон України від 19 вер. 1991 р., № 1576-ХІІ / Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>.

11. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Національної комісії що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07 лип. 2018 р., № 850 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>.

12. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 груд. 2004 р., № 3104 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05#Text>.

13. Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 січ. 2004 р., № 24 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04#n16>.

14. Рудь І. Ю., Мальцева А. С. Аналіз та оцінка фінансового стану страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 229-233.

15. Сосновська О. О. Страхування : навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України : веб-сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>.

2. Insurance Europe : веб-сайт. URL: <http://www.insuranceeurope.eu/>.

3. Кабінет Міністрів України : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

4. Ліга страхових організацій України (ЛІСОУ). : веб-сайт. URL: <http://uainsur.com/>.

5. Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) : веб-сайт. URL: http://www.mtsbu.ua/ua/about_us/general/.

6. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.

7. «Форіншурер (страхування)» : веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/>.